

A koronavírus hatásai az európai labdarúgó játékosok értékére The effect of the coronavirus on football players' value

BÁCS B.

**Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet
bacs.bence.andras@econ.unideb.hu**

Absztrakt.

A koronavírus előtti időszakban stabil gazdasági növekedés jellemezte a futball iparágat. A klubok egyenkénti és összesített árbevétel növekedése egyértelműen összefüggésbe hozható a játékosok játék jogának adás-vételével, azaz a klubok játékostranszfer tevékenységével. A folyamatos gazdasági fejlődés egyben vissza is hatott a játékos jogok átruházásának értékére is, hiszen az utóbbi évtizedben folyamatosan emelkedő transzfer árak tapasztalhatók. Ez a jelenség bár veszélyt is hordoz magában a játékosokkal kapcsolatos kiadások növekedése révén, összességében mégis inkább az ágazat fejlődéséhez járul hozzá. Ezt igazolja, hogy az európai klubfutball 2018-ban másodszor zárta az üzleti évet nyereségesen. A folyamatos fejlődést a COVID-19 pandémia helyzet akasztotta meg 2020-ban. A mérkőzések halasztásra kerültek, a szurkolók csak közvetítéseken keresztül követhették kedvenc csapataikat. A korlátozások nem csak a klubok árbevételére, hanem ezzel párhuzamosan a játékosok piaci értékére is befolyásolt gyakoroltak, amelyek átlagosan 13-18%-os piaci értékvesztést eredményeztek, korábban becsült értékeikhez képest a legutóbbi átigazolási időszak legnagyobb értékű átigazolásait vizsgálva.

Kulcsszavak: labdarúgás, játékjog, sportgazdaság

Abstract.

Before the recent coronavirus pandemic the football sector could be described with stable economic growth. The individual and cumulated revenue growth of football clubs are obviously in coherence with the nuncupation of player rights', i.e. the player transfer activity of football clubs. The consecutive economical growth had it's effect on player transfer values, since in the last decade constantly rising transfer prices could be experienced. In spite of the fact that this phenomenon carries a danger as well through the growth of player transfer values, by and large it contributes to the growth of the sector. European club football in total reported operating profits in 2018 for the second consecutive year. The continuous development had been stopped by the COVID-19 pandemic. Matches were postponed and fans could only follow their teams via broadcasting. Restrictions had their effect not only on club revenue, but on players' valuation as well, resulting 13-18% impairment on their market value by the analysis of the most costly transfers of the last transfer window.

Keywords: football, player rights, sporteconomics

JEL Kód: Z21

1. Bevezetés, témafelvetés

A 2020-as év a koronavírus pandémia árnyékában telt, a vírus terjedése rendkívül megnehezítette az emberek életét. A járvány hatására olyan ágazatok sodródtak a csőd szélére, mint a turizmus, a vendéglátás és a szórakoztatóipar. A COVID-19 a sport világot sem kímélte, a vírus terjedését megelőző intézkedések következtében 2020-ban olyan világesemények maradtak el, mint például a Tokiói Olimpiai játékok vagy a futball Európa Bajnokság, melyeket 2021-re halasztottak, ezen felül az el nem halasztott eseményeket is nagy mértékben befolyásolták a megelőző intézkedések, például a helyszíni nézőszám mérsékelt vagy teljes korlátozása.

2020 első felében a koronavírus első hullámának hatására a futball mérkőzéseket a korlátozási időszak kezdetén elhalasztották, később pedig néhol korlátozott helyszíni elérhetőséggel, néhol pedig nézők nélkül, szigorú szövetségi intézkedések mellett televíziós közvetítések formájában jutatták el a fogyasztókhoz. A vírus hatására komoly bevétel kieséssel kellett számolniuk a klubfutball szervezeteknek, ami nem csak a szektor növekedésére gyakorolt lassító hatást, de a klubok játékostranszferrel kapcsolatos tevékenységét is jelentősen befolyásolta.

Majewski (2014) korábban vizsgálta a nem gazdasági tényezők és események tőzsdére gyakorolt hatását, és a német Borussia Dortmund (BVB) - 2000 óta tőzsdén szereplő futball vállalkozás – kapcsán megállapította, hogy a BVB részvények megtérülési rátájára a legnagyobb hatást ezen tényezők közül, a játékos jogok értékében bekövetkező változások gyakorolták. 2013-ban Mario Goetze és 2014-ben Robert Lewandowski távozása az FC Bayern München csapatába, tükröződött a tőzsdei befektetők reakcióiban. A játékos jogok a vállalkozások vagyonaiban immateriális eszközként kerülnek kimutatásra, amely nem minden esetben egyezik meg a játékos jogok piaci értékével.

Ezek alapján megállapítható, hogy klubfutballban meghatározóak a játékos igazolásokkal kapcsolatos ügyletek és értékelések.

Jelen tanulmány célja, hogy bebizonyítsa a koronavírus negatív hatását a játékos jogok meghatározható értékére és a valós játékos transzferek piaci értékére nézve. Az játékos jogok becslés adatait a Transfermarkt (transfermarkt.de) oldal segítségével állítottam elő.

1.1. A labdarúgó játékos jogok értékének meghatározása

A labdarúgásban megkülönböztetjük a fogyasztói, a játékos, a szponzori, a közvetítési jogok és a merchandising-piacokat.

Jelen tanulmány a játékos piacot érinti. A játékos piacon a termék, vagyis a csere tárgya, a labdarúgó játékos jog használatának átruházása. Ez kettős ügyleten keresztül valósulhat meg, egy részt van egy munkaerő-felvételi ügylet, más részt van egy vagyoni értékű jog vásárlása-ügylet. A játékos piac szereplői egy részt az eladó, vagyis a lejárt szerződés esetében maga a hivatásos játékos, sportoló, mint természetes személy, illetve érvényes szerződés esetében az átadó klub, más részt, mint vevő egy másik futballvállalat jelenik meg. Esetleges szereplők lehetnek még a közvetítők, a játékos ügynökök, menedzserek, megfigyelők (András, 2003).

Ennek a piacnak a speciális jellemzőit a következők adják:

- a játékos piac időben korlátozott piac: évente kétszer, nyáron és télen nyit ki, ugyanakkor a nemzetközi szövetség szezon közben is lehetővé teszi az átigazolást, amennyiben az átigazolási időszakban a játékos önhibáján kívül nem talált csapatot magának;
- a labdarúgással, mint hivatással eltöltött idő véges, jelentősen rövidebb, mint más munkatípus esetében;
- kortól függők a szerződési szabályok (18 éves kor alatt szülői hozzájárulás szükséges, Magyarországon így is csak egy évig köthet szerződést, valamint a nevelő egyesületeknek kártérítés jár a játékos későbbi átigazolása esetén);
- a sztárok nehezen helyettesíthető, korlátos munkaerők;
- élő szerződés esetén fizetni kell a munkaerő távozása kapcsán;
- speciális munkaidő van (hétvégi mérkőzések);
- kirendelés intézménye (kölcsonadás, válogatott keretben való szereplés esetén).

A hivatásos sport specialitása, hogy a munkavállalók (játékosok) igazolásával a sportvállalat nem csupán munkaszerződést köt, hanem vagyoni értékű jogként a játékos játékjogának használati joga is hozzá kerül (András, 2003). A futball klubok könyvvizetésének meghatározó kérdése a hivatásos sportolók játékjogainak kimutatása, amelyet immateriális javakként szerepeltetnek mérlegeikben. A labdarúgók különböző szerződéseket köthetnek klubjaikkal, melyekbe fizetési záradékként kvótát határozhatnak meg a játékjog lemondását illetően. Ez azt jelenti, hogy ha bármely más klubnak szándékában áll a labdarúgóval szerződést kötni, akkor ennek a jövőbeli munkáltatónak a szerződésben meghatározott kvótát meg kell fizetnie a jelenlegi szerződés felbontása érdekében, a jelenlegi munkáltatónak (Majewski, 2016).

Egy másik megközelítés szerint viszont, a játékos jogokkal kapcsolatos ügyletek kereskedelmi ügyletek, melyek értékét a piac, vagyis a játékjog értékét a megvásárlásáért fizetendő összeg határozza meg.

A labdarúgók játékjogának meghatározására számos tanulmány és értékmeghatározó modell készült az elmúlt két évtizedben. Elsőként Carmichael és munkatársai (1999) publikáltak a játékos transzferek értékének meghatározásával kapcsolatban egy modellt, amely szerint a transzferek értékét, az egyes játékosok mérhető jellemzői, vagyis teljesítmény indikátorai, produktivitásuk és nem mérhető jellemzői, vagyis személyiségük, hozzáállásuk, stb. határozza meg. Később Gerrard és Dobson (2000) alkottak modellt, amelyben a játékost értékesítő klub szerepét is megjelenítik. Lucifora és Simmons (2003) szerint is a játékos jogok értékébe érvényesülnek a sportoló sportteljesítményéhez kapcsolódó tényezők mellett a sportoló hírnevét, és értékesítő klubja minőségét leíró jellemzők is. A legújabb modellek leginkább az analitikai elemekre koncentrálnak. Wicker és munkatársai (2013) olyan megközelítést alkalmaztak, amely a szokásos ökonometriai klasszikus modellezést bővíti ki további adatokkal, mint a labdarúgó kora, magassága, klubban eltöltött éveinek száma, labdaérintési hatékonysága vagy pozíciója.

Szabados (2012) 2012-ben összefoglalta a legfontosabb nemzetközi transzfer-irányokat, tipizálta az egyes országokat játékos transzfer „viselkedésük” alapján. Megkülönböztette játékos „szállítókat, kereskedőket, kisfogyasztókat, és felvásárlókat”. A típusokat és egymáshoz való viszonyulásukat az 1. táblázat mutatja.

1. táblázat: A profi labdarúgók nemzetközi transzfer típusai
Table 1. Transfer types of international professional football players

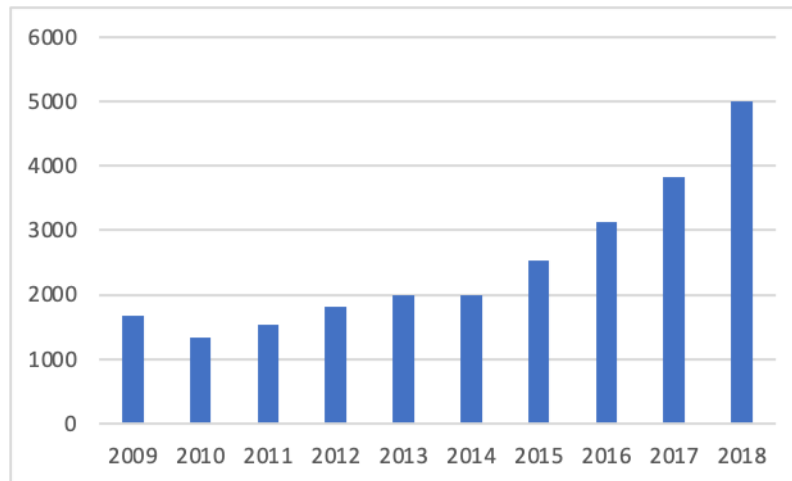
	Negatív transzferegyenleg	Pozitív transzferegyenleg
Magas transzfervolumen	„Felvásárlók” Anglia, Spanyolország, Németország, Olaszország, Oroszország	„Kereskedők” Portugália, Hollandia, Franciaország
Alacsony transzfervolumen	„Kisfogyasztók” Törökország, Ukrajna, Görögország	„Szállítók” Skandináv országok, volt szocialista országok

Forrás: Szabados, 2012

2012 óta történtek változások, „Olaszország a kevesebb játékos értékesítés miatt átkerült a „felvásárlók” közé, valamint a néhány nagy összegeket költő klubnak köszönhetően a francia és az orosz bajnokság is a játékosok felvásárlását folytató versenysorozat lett (Havran, 2017).” „A magas színvonalú labdarúgás általában magas transzfervolumennel jár együtt, mert az anyagiakban és eredményességben élenjáró klubok a lehető legszélesebb körből vásárolják új játékosait, ez magas transzferpiaci aktivitásnak nevezhető (András, 2003).”

1.2. Az európai labdarúgás gazdasági helyzete a koronavírussal megelőzően

Az Európai Labdarúgó Szövetség (UEFA) 2020 januárjában tette közzé beszámolóját a teljes európai klubfutball gazdasági helyzetének jellemzéséről. A tizenegyedik alkalommal elkészített riportban a 2017 és 2018-as üzleti évekről a teljes európai klubfutball tekintetében másodjára számolnak be profitábilis évről, amely nagymértékben köszönhető az FFP, azaz a „financial fair play” bevezetésének. A teljes európai klubfutball 21 milliárd euró bevételt termelt, a játékos transferek figyelmen kívül hagyásával. A játékosok adás-vételével kapcsolatban 2018-ban 5 milliárd euró átigazolási bevételről számolnak be, amelynek 75%-a az öt nagy európai liga: az angol, a spanyol, a német, a francia és az olasz bajnokságok úgynevezett „Big5” csapataihoz folytak be (UEFA, 2020). Az UEFA által vizsgált több mint 700 klub átigazolási bevételeit az 1. ábra mutatja.

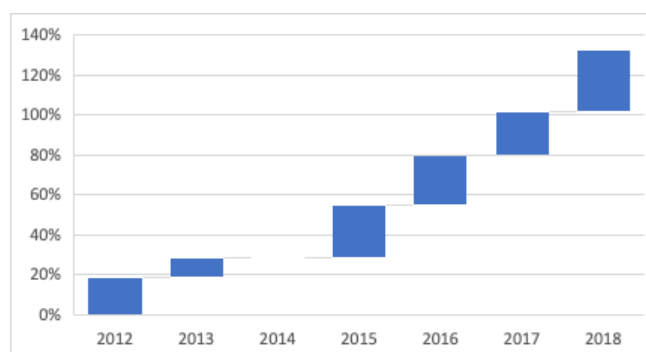

1. ábra: Az UEFA beszámolójában figyelembe vett (több mint 700 klub) átigazolási bevétele a 2009 – 2018-as üzleti évek időszakában (millió €)

Figure 1. Transfer revenue from UEFA annual report (more than 700 clubs) in the period 2009-2018 (€ million)

Forrás: Saját szerk. UEFA, 2020 alapján, 2020

Az átigazolási bevételek a 2018-ra jelentősen megemelkedtek, 2012-höz képest közel 140%-al, amely növekedést a 2. ábra szemlélteti:

2. ábra: Az UEFA által nyilvántartott átigazolási bevételek változásának százalékos aránya az 2012-es bázis időszakhoz viszonyítva a 2012-2018-as üzleti évek időszakában

Figure 2. Change in transfer revenues recorded by UEFA compared to 2012 during the financial years 2012-2018

Forrás: Saját szerk. UEFA, 2020 alapján

Amíg az európai átigazolási piac bevételeinek növekedése az UEFA adatai alapján 140%-os emelkedést produkált az átigazolási bevételeket tekintve, az átigazolások mennyiségi növekedése, a

2012-ben végrehatott 12.006 átigazolási ügyletről, 16.554 ügyletre csupán 38%-al növekedtek a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) 2019-es jelentése alapján, így kijelenthető, hogy az egyes átigazolások értéke folyamatos növekedést produkált a koronavírus előtti időszakban.

A játékos értékesítésből származó bevételek mellett érdemes a játékosokhoz kapcsolódó kiadásokra, azaz a bérköltségekre is kitérni. Az UEFA által évről-évre közölt pénzügyi beszámolók szerint az elmúlt évtizedben a klubok a sport- és gazdasági kettős sikeresség követelményeinél az összhang helyett a sportbeli sikereket helyezték előtérbe. Ennek következményeként az európai klubokat folyamatosan növekvő adósságok jellemzik, melyek legnagyobb részét a játékosok igazolása és fizetése teszi ki. Ezzel a témával számos nemzetközi kutatás is foglalkozik. A kutatók a játékosokra fordított kiadások és sportsikerek összefüggéseit (Szymanski, 2014; Szymanski–Kuypers, 1999; Cermichael et al., 2010; Brady et al., 2008; Hall et al., 2002), valamint a sportsikerek és klubok árbevétele, pénzügyi eredménye közti összefüggéseket (Benkraiem et al., 2011; Cermichael et al., 2010; Fotaki et al., 2009; Drawerl–Fuller, 2002; Dobson–Goddard, 1998) vizsgálták (Havran, 2017).

Az UEFA jelentése szerint az európai klubok összesített bérköltésének növekedése 2018-ban elérte az 1,2 milliárd eurós volument. Ezzel szemben az összes bevétel növekmény 1 milliárd euró volt. Azaz a bérinfláció meghaladta a bevétel növekedés ütemét. Ez komoly változtatásokat kellene indikáljon az európai klubok esetében.

1.3. A koronavírus utáni játékosjog kereskedelem helyzete

A 2018-ban másodszor összességében nyereséges európai klubfutball gazdasági növekedése töretlen volt. A folyamatos növekedésének a pandémiás helyzet azonban útját állta 2020-ban. Egész nemzetgazdaságok, komplett gazdasági ágazatok helyzetét rendítette meg a COVID-19, mivel a járvány által érintett országokban a korlátozó intézkedések következtében, a lakosság, az emberek védelmében, bizonyos tevékenységeket át kellett alakítani, vagy akár teljesen be is kellett szüntetni. A futball szektort erősen érintette a válsághelyzet, ahol a helyszíni bevételek szinte teljes kiesésével kellett számolni. Ez jelentős bevétel kiesés, hiszen a teljes európai klubfutball bevételének 15%-át a jegy- és bérlet eladások adták a 2018-as üzleti évben (UEFA, 2020).

Az európai klubfutballnak sajátos szabályozási rendszere van, amely egy év során csak két időszakban engedélyezi a szerződötetett labdarúgók átigazolását. Ezek a téli és nyári átigazolási időszakok, amelyek az adott évszakokhoz igazodnak. Az időszakok megjelölése a nemzeti szövetségek feladata, a szövetség irányítása alatt lejátszódó bajnokságok szereplőinek a meghatározott „transzfer ablakhoz” igazodniuk kell.

A játékos jogok értékének változását olyan labdarúgók példáján érdemes bemutatni, akiknek transzferére a legutóbbi engedélyezett időszakban, vagyis a 2020 nyári átigazolási időszakban került sor, mivel a COVID-19 járvány Európát sújtó hatásaival 2020 márciusától, az úgynevezett első hullámtól lehet számolni.

2. Anyag és módszer

A labdarúgók játékosjogának szerződés szerinti becslésében, napjaink egyik legelismertebb elérhető forrása a Transfermarkt (transfermarkt.de). A tanulmány készítése során a Transfermarkt adatait használtam fel, ahol a játékos jogok értékének meghatározásakor három fő kategóriát veszek figyelembe: a játékosok jellemzőit, teljesítményüket és népszerűségüket (Müller et al., 2017).

A játékosok jelenlegi és historikus értékét leszűrve alakítottam ki adatbázisomat. A nyári átigazolási időszak 10 legnagyobb összegéért igazolt játékosának értékét vizsgáltam. A játékosok között három támadó (Osimhen, Werner, Icardi), négy középpályás (Havertz, Arthur, Pjanic, Partey) és három védő (Rúben Dias, Chilwell, Aké) szerepel.

A vizsgálat során érintett játékosok áradó klubjai a 5 legnagyobb európai bajnokság, illetve egy esetben a portugál bajnokságban szerepelnek. Összesen két klub a német Bundesligából (Bayer Leverkusen, RB Leipzig), kettő az angol élvonalból (Leicester, AFC Bournemouth), kettő a spanyol

LaLigából (Barcelona, Atletico Madrid), két olasz (Juventus, Inter Milan), egy francia (Lille) és egy portugál klub (Benfica).

Az átvevő klubok között szintén az legnagyobb 5 liga tagjai közé tartozó angol, spanyol, olasz és francia klubok szerepelnek. A top 10 játékos adás-vétel 60%-ának az európai klubfutball legnagyobb bevétel tulajdonos ligája (UEFA, 2020), a Premier League volt a célállomása, amelyből 3 játékos a Chelsea-hez, 2 játékos a Manchester City-hez, 1 játékos pedig az Arsenal-hoz érkezett. A további 4 játékos közül egy-egy Juventus-hoz és a Napoli-hoz - az olasz bajnokság topcsapataihoz, egy a spanyol focióriás Barcelona-hoz és egy a francia Paris SG-hez érkezett. Árbevétel szempontjából az átvevő klubok kivétel nélkül az európai klubfutball top 20 csapatába tartoznak.

3. Eredmények

Az 1. táblázat szemlélteti a játékosok becsült értékének az alakulását a 2018/19-es téli átigazolási időszakról kezdődően 2020 ősziig, továbbá kiemeli az átigazolásért fizetett összeget és a Transfermarkt általi „rendkívüli” áprilisi értékelést is. Az adatok elemzéséhez leíró statisztikai módszereket alkalmaztam. A táblázat adataiból megállapítható, hogy a játékosok értéke szinte kivétel nélkül nagymértékben emelkedett a 2019 téli időszakról kezdődően a 2020-as téli időszakig. 2020 áprilisában a Transfermarkt.de korrigálta a játékosok értékét a koronavírus hatásait követően.

2. táblázat: A 10 legmagasabb összegért igazolt labdarúgó értékelése 2019-2020 (millió €)

Table 2. The top 10 transfers is 2019-2020 (€ million)

Sorszám	Név	2019	2019	2020	2020	2020	2020
		Tél	Nyár	Tél	ÁPR.	FIZ.	ŐSZ
1	Kai Havertz	65	90	90	81	80	81
2	Arthur	50	70	70	56	72	56
3	Victor Osimhen	3	13	30	27	71	40
4	Rúben Dias	28	32	38	30,5	68	35
5	Miralem Pjanic	70	70	70	52	60	45
6	Timo Werner	65	65	75	64	53	64
7	Ben Chilwell	25	35	50	40	50,2	40
8	Mauro Icardi	100	80	75	60	50	60
9	Thomas Partey	50	50	50	40	50	40
10	Nathan Aké	25	30	35	28	45,3	28
	ÖSSZESEN	481	535	583	478,5	599,5	489

Forrás: Saját szerk. Transfermarkt.de alapján, 2020

A top 10 játékosnak a 2019/20-as téli időszakra becsült értéke 583 millió euró, amely az áprilisi korrekciós becslés során 478,5 millió euróra esett vissza. A 10 labdarúgóért nyári átigazolási időszakban fizetett ellenérték 599,5 millió euró, amely további 16,5 millió eurós növekedést jelent a 2019/2020 téli időszakhoz képest, de ezt az eredményt az alacsony mintavételi szám miatt torzítják a jelentősen alacsonyabb összbevételű ligákból és csapatokból, jelentősen magasabb összbevételű ligákba és csapatokhoz érkezők adatai.

A játékedények cseréjekor a korábbi tulajdonos klubokon felül a vevő klub „minősége” is nagyban befolyásolja az adott játékosok értékét. A top 10 átigazolás vizsgálatakor ez 3 játékosnál figyelhető meg, Victor Osimhen, Ruben Dias és Nathan Aké esetében, akiknél Dias és Aké az angol Premier League bajnokesélyese, a Manchester City, Osimhen pedig az olasz részvénytársaságként működő Napoli, egy rendszeresen BL szereplő nagy múltú klub a vásárló.

A transzferek 2019/20 téli, valamint 2020. áprilisi értékelése és a valóban fizetett ellenértékek különbözetét a 3. táblázat szemlélteti.

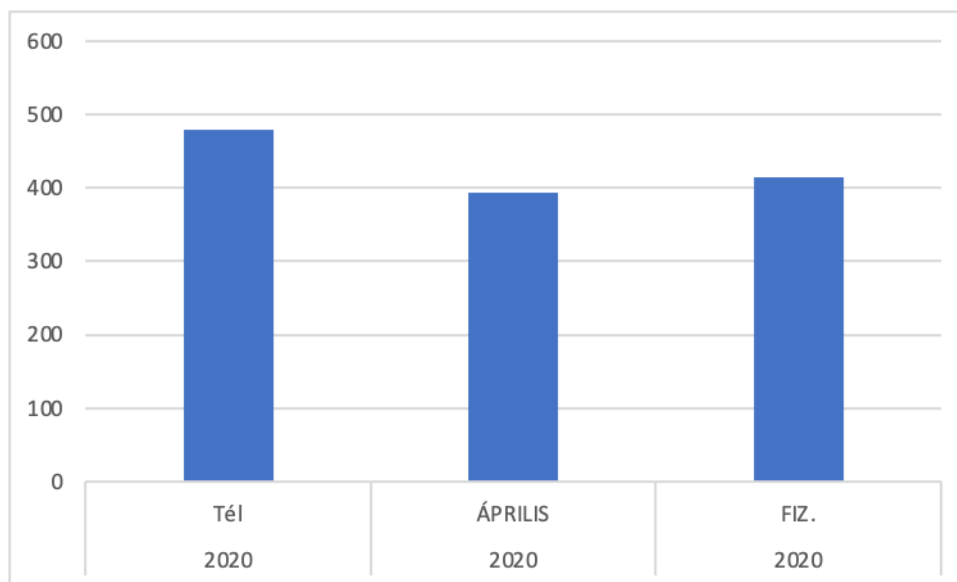
3. táblázat: A 2020 nyári átigazolási időszak top 10 transferének 2019/20 téli, valamint 2020. áprilisi értékelése és a valóban fizetett ellenértékek különbözete (millió €)

Table 3. Evaluation of the top 10 transfers in the summer of 2020 the transfer period in the winter of 2019/20 and in April 2020 and the difference between the actually paid consideration (million €)

Név	Fizetett ellenérték - 2019/20 Tél		Fizetett ellenérték - 2020 április		Átadó klub	Átvevő klub
	Érték	%	Érték	%		
Kai Havertz	-10	-11%	-1	-1%	Bayer Leverkusen	Chelsea
Arthur	2	3%	16	29%	Barcelona	Juventus
Victor Osimhen	41	137%	44	163%	Lille	Napoli
Rúben Dias	30	79%	37,5	123%	Benfica	Manchester City
Miralem Panic	-10	-14%	8	15%	Juventus	Barcelona
Timo Werner	-22	-29%	-11	-17%	RB Leipzig	Chelsea
Ben Chilwell	0,2	0%	10,2	26%	Leicester	Chelsea
Mauro Icardi	-25	-33%	-10	-17%	Inter Milan	Paris SG
Thomas Partey	0	0%	10	25%	Atletico Madrid	Arsenal
Nathan Aké	10,3	29%	17,3	62%	AFC Bournemouth	Manchester City

Forrás: Saját szerk. Transfermarkt.de alapján, 2020

Látható, hogy Osimhen esetében, a téli, tehát koronavírus előtti becsült értékéhez képest 137%-al nagyobb, Dias esetében pedig 79%-al magasabb összeget fizetett a fogadó klub. A sokkal alacsonyabb árbevételű klubtól (narancs színnel jelölve) sokkal magasabb árbevételű klubhoz (zöld színnel jelölve) érkező transferek értékeit kiszűrve a legmagasabb 7 játékos átigazolási értéket tekintve - vagy nagyobb elemszámú mintát vizsgálva - sokkal pontosabb képet kaphatunk az átigazolási piac értékeinek változásáról, amelyet a 3. ábra szemléltet.

3. ábra: 2020 nyári top 7 átigazolás összesített értékei (millió EUR-ban)

Figure 3. The top 7 transfer totals in the summer of 2020 (million EUR-ban)

Forrás: Saját szerk. Transfermarkt.de alapján, 2020

A 3. ábra szemlélteti, hogy a játékosok becsült összértéke a kirívó esetek kiszűrése után a 2020-as téli átigazolási időszakban 480 millió euró, amelyhez képest áprilisban 393 millió euróra értették a játékosok játékjogát, ami 18,13%-os csökkenés. Átigazolásukkor ismét sokkal alacsonyabb, 415,2 millió euróért cserélt gazdát játékos joguk, ami 13,5%-al alacsonyabb, mint az előző átigazolási időszakra értékelt összegük.

4. Összefoglalás

A koronavírus előtti időszakban stabil gazdasági növekedés jellemezte az európai futball iparágat, amely a 2018-as üzleti évre elérte a 21 milliárd eurós árbevételt. Az árbevétel növekedése a játékos jogok értékének növekedésével párhuzamosan zajlott, amely az UEFA által vizsgált több mint 700 klub tekintetében 2018-ra elérte éves szinten az 5 milliárd eurós bevételi szintet. Azonban a koronavírus 2020-ban megakaszthatta az európai futball iparág növekedését, hiszen a helyszíni bevételek mellett a klubok vagyoni értékei, azaz játékosaik játékjogainak értékei is csökkentek az évben. A vizsgálat eredményeként meghatározásra került, hogy a top 10 játékos értéke önmagában nem biztosít elég nagy mintavételt a teljes piac értékeléséhez, azonban ha a kirívó értékek kiszűrésre kerülnek egy közelítő képet adhat a koronavírus átigazolási értékekre gyakorolt hatásáról.

Köszönetnyilvánítás

A publikáció „Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-3-I kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.”

Irodalomjegyzék

- András K. (2003): *Üzleti elemek a sportban, a labdarúgás példáján*. PhD értekezés. BKÁE, Budapest, 2003.
- Carmichael, F., Forrest, D. and Simmons, R. (1999). *The Labor Market in Association Football: Who Gets Transferred and For How Much?* Bulletin of Economic Research, 51.(2), pp. 125– 150.
- Gerrard, B. and Dobson, S. (2000). *The determination of transfer fees in English nonleague football*. Applied Economics, 32(9). pp. 1145-1152.
- FIFA (2019): *Global Transfer Market Report, Men Professional Football, A review of international football transfers worldwide*. <https://resources.fifa.com/image/upload/global-transfer-market-report-2019-men.pdf?cloudid=x2wrqjstwjoiailnncnod> 2020.11.05.
- Havran Zs. (2017): *A játékosok vásárlásának és képzésének jelentősége a hivatásos labdarúgásban - A közép-kelet-európai és a magyarországi játékos piac sajátosságai*. PhD értekezés, Corvinus Egyetem, Budapest 2017.
- Lucifora, C. and Simmons, R. (2003). *Superstar Effects in Sport. Evidence From Italian Soccer*. Journal of Sports Economics, 4(1), <http://dx.doi.org/10.1177/1527002502239657> 2020.11.05.
- Majewski, S. (2014). Wpływ informacji nieekonomicznych na kształtowanie się kursów akcji spółek prowadzących działalność sportową. T. Czerwińska i A. Nowak (eds.), *Rynek kapitałowy wobec wyzwań dekonstrukcji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego.
- Majewski, S. (2016). *Identification of Factors Determining Market Value of the Most Valuable Football Players*. Journal of Management and Business Administration. Central Europe Vol. 24 No. 3/2016 pp. 91-104, ISSN 2450-7814; e-ISSN 2300-858X
- Müller, O., A. Simons and M. Weinmann (2017): *Beyond crowd judgments: Data-driven estimation of market value in association football*. European Journal of Operational Research 263 (2), pp. 611–624.
- Szabados G.(2012): Előadás a Testnevelési Főiskola MSc képzésén a „Sport üzleti kérdései” tárgy keretében, Budapest, 2012
- UEFA (2020): *The European Club Footballing Landscape - Club Licensing Benchmark Report, Financial Year 2018*
https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/OfficialDocument/uefaorg/Clublicensing/02/63/79/75/2637975_DOWNLOAD.pdf 2020.11.05.

Wicker, P., Prinz, J., Weimar, D., Deutcher, Ch. and Upmann, T. (2013). *No Pain, No Gain? Effort and Productivity in Professional Soccer*. *International Journal of Sport Finance*, 8.2 (May 2013) pp. 124–139.